

10. EL VAESUST KOGEVATE INIMESTE KOHTUMINE
13.-14. mai, 2011; Egmonti palee, Brüssel

TÖÖHÕIVE, TÖÖ, TÖÖKOHAD
Reaalsus vaesust ja sotsiaalset tõrjutust kogevate inimeste jaoks

Euroopa Liidu Ungari presidentuuri juhtimisel
Toetanud Euroopa Komisjon
Korraldatud EAPN-i abiga
Võõrustatud Belgia valitsuse poolt Brüsselis asuvas Egmonti palees

Sissejuhatus

Käesolev dokument on kokkuvõttev aruanne 10. EL vaesust kogevate inimeste kohtumisest. Täielik aruanne koos 10. EL kohtumise piltidega on saadaval EAPN-i veebilehel www.eapn.eu.

10. EL kohtumise tähtsaimate hetkede hulka kuulusid: esimehe, Euroopa Parlamendi liikme hr. Csaba ÓRY ja Ungari sotsiaalse kaasatuse ministri hr. Zoltan BALOG'i kõned avavoorus; EL tööhõive, sotsiaal- ja sotsiaalse kaasatuse küsimuste voliniku hr. Lázlo ANDOR'i sõnavõtt; Taani tulevase EL presidentuuri nimel tehtud 11. EL kohtumise väljakuulutamine Taani suursaadiku Poul Skytte CHRISTOFFERSEN'i poolt; samuti ka 9. EL kohtumise ühe delegaadi, hr. Leif JENSEN'i poolt edastatud sõnum.

10. EL kohtumine oli ka heaks võimaluseks, kus eelmiste kohtumise käigus tehtud soovitude järgimist said kommenteerida EL Komisjoni esindaja proua Antonia CARPARELLI, Euroopa Parlamendi liige proua Jean LAMBERT, hr. Ludo HOREMANS ja hr. Fintan FARRELL (EAPN). Samuti oli delegaatidel võimalik küsida nende aruannete kohta küsimusi ja esitada oma märkusi. Proua Danielle DIERCKX Antwerpeni Ülikoolist (Belgia) esitles eelmiste EL kohtumiste mõju kohta tehtud uuringu tulemusi.

Osavõtjad rõhutasid seda, kui tähtsad olid „Tööhõive, töö ja töökohtade“ teemal tehtud loomingulised ettekanded, mida esitleti delegatsioonide poolt 10. kohtumisel selliste meetoditega nagu pantomiim, film, video ja PowerPoint. Need loomingulised ettekanded näitasid üheaegselt nii EL liikmesriikide erinevusi ja sarnasusi olukorras, kus vaesuses elavad inimesed üritavad leida mõistlikku tööd.

Töötubade käigus toimus olulisi arutelusid ja mõttevahetusi ning nende tulemusi esitlesid plenaaristungil põgusalt nii delegaadid kui üks külalistest. Proua Antonia CARPARELLI (EL Komisjon), tööhõivekomisjoni esimees hr. Mik Wooley, proua Estelle CEULEMANS (ETUC) ja proua Rebekah SMITH (Business Europe) mõtisklesid töötubade arutelude tulemuste üle ning esitasid mitmekesiseid analüüse tööhõive, töö ja töökohtade kohta, mille järel osalejatel oli võimalus kõnelejatega väidelda ning rõhutada mõningaid tähtsamaid ettepanekuid.

Kas Euroopa 2020 muudab midagi?

„Tööhõive, töö ja töökohad: Reaalsus vaesust ja sotsiaalset tõrjutust kogevate inimeste jaoks“ – sellist pealkirja kandis 13.-14. mail 2011 toimunud kümnes Euroopa vaesust ja sotsiaalset tõrjutust kogevate inimeste kohtumine, mille korraldas Euroopa Liidu Ungari presidentuur, mida toetasid Euroopa Komisjon ja EAPN ning mida võõrustas Belgia valitsus Brüsselis asuvas Egmonti palees. Nagu eelmisel üheksal aastal, olid ka seekord delegaatideks vaesust ja sotsiaalset tõrjutust kogevad inimesed, kes olid jagatud 26 riigist pärit rahvuslikeks delegatsioonideks. Teisteks kohtumisel osalejateks olid külalised, kelle hulgas olid otsuste langetajad Euroopa institutsioonidest (Komisjon, Parlament ja praegused ning tulevased EL presidentuurid Ungari, Poola ja Taani), rahvuslikest ja rahvusvahelistest organitest, sotsiaalpartneritest (Euroopa Ametiühingute Konföderatsioon ja Business Europe); akadeemikud ning teised mittetulundusühingud.

Paljude kohalolijate jaoks oli keskseks küsimuseks see, kas uued rakendatavad instrumendid – eriti Euroopa 2020 strateegia – muudaks tõesti nende elu, kui arvestada süveneva kriisi konteksti, mis muudab paljude vaesust ja sotsiaalset tõrjutust kogevate inimeste jaoks töökohti haruldasemaks, sotsiaalühivesid raskemini kättesaadavaks ning halvendab elukvaliteeti.

Vaesust kogevatel inimestel oli võimalus kirjeldada tähtsamaid muresid ja esitada ettepanekuid tööhõivele, tööle ja töökohtadele ligipääsu takistavate raskuste kohta. Arutelu keskpunktiks on fakt, et viimastel aastatel Euroopa (ja sageli ka rahvuslikul) tasandil hiljuti toimunud progressist hoolimata märgivad nad vihaselt, et paljudel juhtudel pole sellele progressile järgnenud ellurakendamine. Üleilmse kriisi mõjuga silmitsi seistes ei saa enam oodata: „vaesust kogevad inimesed tajuvad kriisi mõju tugevamalt kui pangad“.

Kohal olnud külalised kuulasid delegaate ja vestlesid nendega ning igauks kinnitas seda, kui eluliselt tähtis on kuulata EL otsustusprotsessi tarbeks vaesust kogevaid inimesi.

10. kohtumise tähtsaimad sõnumid tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervishoiu ja tarbijakaitseküsimuste nõukogule

Iga-aastase kohtumise teemaks oli „Tööhõive, töö ja töökohad: Reaalsus vaesust ja sotsiaalset tõrjutust kogevate inimeste jaoks“. Paljude kohalolijate jaoks oli keskseks küsimuseks see, kas uued rakendatavad instrumendid – eriti Euroopa 2020 strateegia – muudaks tõesti nende elu, kui arvestada süveneva kriisi konteksti, mis muudab paljude vaesust ja sotsiaalset tõrjutust kogevate inimeste jaoks töökohti haruldasemaks, sotsiaalühvesid raskemini kättesaadavaks ning halvendab elukvaliteeti.

Vaesust kogevate inimeste tähtsaimad sõnumid olid järgnevad:

- Vajadus kvaliteetsete töökohtade järele: Kui pääsetee vaesusest on tööhõive, peavad võimud ja sotsiaalpartnerid tagama, et pöörataks ümber kalduvus toota juurde „töötavaid vaeseid“ ning et loodaks juurde kvaliteetseid töökohti elujõuliste palkade ja korralike sotsiaalkaitse süsteemidega ning et tekitataks austusväärset tööd ja isiklikku vastutust. Kehva kvaliteediga töökohad vaestele pole lahenduseks.
- Töökohtade puudus: Delegaadid kinnitasid, et vaesuses elavad inimesed tahavad töötada, kuid reaalsus on selline, et tööd soovivate inimeste arv ületab saadaolevate töökohtade arvu. Kriis on teinud olukorra vaid hullemaks. Sellises reaalsuses pole paljude inimeste jaoks võimalik täita sotsiaalabi lisatingimust ehk leida töökohta. Töökohtade puudusel on inimestel vaja juurdepääsu sissetulekule, mis tagaks inimväärika elu.
- Toetus tööhõivele ligipääsule: Isegi siis, kui tööhõivet on raske leida, peaks pakkuma kohandatud toetust inimestele, kes elavad vaesuses või on pikaajalised töötud, et aidata leida neil ligipääsu tööhõivele. Panustamine varase lapsepõlve arengusse, koolitamine, sealhulgas varakult koolist väljakukunutele jätkuvalt tähelepanu pööramine ja võimalused vaesuses elavatele inimestele saamiseks ligipääsu elukestvatele õppele – need on hädavajalikud investeeringud suurendamiseks võimalusi leida tööhõivet.
- Tegelemine diskrimineerimisega: Erilist tähelepanu pöörati diskrimineerimise ja tõrjumise probleemile, mida tunnevad muuhulgas järgmised grupid: puuetega inimesed, migrandid, endised vangid, pikaajalised töötud ja mustlased (romad). Diskrimineerimise poolt tekitatud barjääride ületamiseks tuleks rakendada diskrimineerimisvastast seadusandlust ja positiivseid aktsioone. Erilist tähelepanu vajavad ka konkreetseid raskused, mida tunnevad olulise hooldusvastutusega naised, kes töötavad sageli ohtlike ja kehvakvaliteediliste töökohtadega sektorites.
- Kinnitusi tuleb ellu viia: Delegaadid märkisid, et nad on kuulnud sellel ja teistel kohtumisel palju ilusaid ettepanekuid, nagu näiteks: vaesuse vähendamise sihtmärki, aktiivse kaasamise soovitusi piisava minimaalse sissetuleku puhul, juurdepääsu hädavajalikele teenustele ja toetust tööhõivele ligipääsul, pühendumist kodutuse või laste vaesusega tegelemise strateegiatele. Delegaadid andsid selgelt mõista, et nende kinnituste järel ja rakendamisel oleks vaja ka reaalselt tegevust. Nad kordasid, et vaesust kogevad inimesed on valmis osalema igal tasandil vajalike tegevuste ellurakendamisel.
- Tegeleda tuleks vaesuse põhjuste, mitte vaid sümptomitega: Delegaadid kinnitasid taas, et vaesuse esinemisele ja tasemetele avaldavad mõju praegused majanduslikud ning sotsiaalsed süsteemid ja esines selge üleskutse poliitilistele institutsioonidele vastata olukorrale sellega, et tegeldakse vaesuse põhjuste, mitte vaid sümptomitega.

Tuleviku osas kutsuti üles määrama iga-aastasele kohtumisele struktuurilist kohta „Euroopa vaesusevastase võitluse platvormis“ ning seda peaks toetama nii rahvuslikul kui regionaalsel tasandil peetavad kohtumised kui ka osa strateegiast võitluses vaesuse vastu.

Sõnumid ja ettepanekud töötubadest

Kohtumisega samaaegselt peetud kuues töötoas osales igapähe liikmeid kuni kuuest rahvuslikust delegatsioonist ning lisaks mitmeid külalisi. Kõik töötoad käsitlesid tööhõive, töö ja töökohtade küsimust. Töötuba aruannete põhjal koostatud järgnev tekst üritab tabada selles küsimuses tehtud sõnavõtte ja ettepanekute sisu ning lõpeb 10. EL kohtumisel osalenud külaliste järeldustega.

Kvaliteetne tööhõive, mõistlik palk ja sotsiaalsed õigused

Igapähe peaks töötüübist hoolimata olema ligipääs mõistlikule töökohale – selle eest peaks võtma vastutust ka Euroopa tasandil, kus tuleks püüelda mõistlike ja kestlike töökohtade poole.

Ettepanekud

Minimaalse sissetuleku skeem igas liikmesriigis, mis oleks kõrgem vaesumäärast, kus ei diskrimineeritaks (eriti vanuse põhjal) ning mis võimaldaks meil elada mõistlikku elu vastavalt majapidamise ostukorvi näitajatele, kuid arvestades ka teisi näitajaid, nagu näiteks juurdepääsu haridusele, telefoniteenusele, internetile ja reisimisele.

Euroopa aktiivse kaasamise soovitus rakendamine, mis tegeleks adekvaatse minimaalse sissetuleku kolme sambaga (ja sisaldaks konkreetset direktiivi), liigipääsuga kvaliteetsetele teenustele ja mõistliku töö hankimise toetamisele – seda peaks tegema lõimitud moel, mitte keskendudes vaid meetme aktiveerimisele.

- Mõistlikud sotsiaalsed tagatised inimestele, kes ei suuda töötada raske haiguse tõttu
- Lõpetada kultuuriline diskrimineerimine valge- ja sinikraede töökohtade vahel
- Tõsta teadlikkust tööhõivest ja sotsiaalsetest õigustest ning nende rakendamistest
- Vabadus lükata tagasi või võtta vastu pakutud töökohti
- Töökvaliteedi ja töötajate ning nende perede elatise määrused
- Piirangud ebakindlatele, ekspluateerivatele tööhõivetüüpidele
- Säilitada sotsiaalkaitseüsteemi rahastamist toetavate panuste taset
- Võrdne tasu sama töö eest – sealhulgas naiste ja meeste seas
- Pidada piisavaid sissetulekuid ühiskonna jaoks mitte kuluallikaks, vaid reaalseks investeeringuks. Palgad peaks kajastama töö raskustaset
- Luua võimalusi liikuvuse, lapsehoiu ja tööhõivele ligipääsu osas
- Tööhõive tagatus läbi pikaajaliste lepingute ja tööõiguste kaitse
- Seada töötavate vaeste küsimus päevakorras kõrgele kohale
- Esitada varimajanduse osas ettepanekuid
- Välja tuleks töötada kvaliteedistandardid (indikaatorid)

Haridus, koolitus ja õpe

Kõigi inimeste ligipääs põhiõigustele peab sisaldama tööhõivet, majutust, haridust ja koolitust. Delefaatide arvates on eriti just erivajadustega inimestele mõeldud haridus ja koolitus tihti puudulik või ebapiisav.

Ettepanekud:

- Ületada hariduse ja koolituse ees seisvad barjäärid
- Lihtsustada ligipääsu informatsioonile ja toetusmehhanismidele
- Tugevdada järelevalvemehhanisme
- Tugevdada toetust inimestele, kes ei ole võimelised jõudma tööturule.

- Informatsioon õiguste kohta kõigile töötutele
- Rahaline toetus kõigile, kes osalevad koolitusel
- Kvalifikatsioonide tunnustamine
- Lõpetada koolide ja hariduse osas tehtavad kärped – olgu tegemist kasinusprogrammidega või mitte!
- Luua võimalusi toetamiseks ligipääsu tööhõivele, mis sisaldaks põhiteenuseid, majutust ja piisavat sissetulekut nendele riikidele, kus see veel puudub.

Tööhõiveteenused: möödalastud võimalus?

Paljud delegaadid rääkisid oma raskustest tööhõiveagentuurides. Sageli kogetakse neid teenuseid tööhõive saamisel pigem takistuse kui abina.

Ettepanekud

- Tööhõiveteenused peavad olema abivalmis ning mitte sundima inimesi sobimatule koolitusele või töökohale.
- Tööhõivepoliitikat ja –teenuseid peaks nõustama vaesust kogevad inimesed, keda tuleb tunnustada ekspertidena.
- Toetada mittetulundusühinguid ja sotsiaalseid ettevõtteid, mis toetavad töökohtadele ligipääsu tõrjutud gruppide osas

Diskrimineerimine: oluline tööhõivetakistus

Paljude delegaatide jaoks on tööhõivele ligipääsu sageli raskendanud diskrimineerimine.

Ettepanekud

- Lõpetada häbimärgistamine ja diskrimineerimine tugeva diskrimineerimisvastase seadusandlusega, mis viiakse ka ellu
- Kohandatud ja isikupärastatud tugiteenused, mis tegelevad erinevate gruppide konkreetsete vajaduste ja takistustega
- Puuetega inimeste lõimimine tööturule
- Vaimse tervise probleemidega inimestele mõeldud erilised töötoad
- Investeerida koolidesse ja mitte jätta noori inimesi üksi, kui nad õppe lõpetavad
- Lõpetada hariduskärped, et säästa tulevasi töötajaid ning investeerida elukestvasse õppesse

Pere- ja tööelu, karjääride ning vabatahtliku töö omavaheline lepitamine

Delegaadid rääkisid sellest, kuidas ei tunnustata töötuse mõju pereelule ning samuti raskustest, mida nad kohtavad tööhõivele ligipääsul, säilitamisel või selle juurde naasmisel.

Ettepanekud

- Lõimitud peretoetus, et tegeleda sissetuleku ja tugiteenuste küsimustega ning tagada laste õigusi ja varast õpet.
- Toetada lapsevanemaid kõigile lastele mõeldud tasuta hariduse ja lasteaiakohaga.
- Hooldamist peaks käsitlema pigem investeeringuna.
- Leida tasakaalu emapuhkuse ja vanemapuhkuse vahel, et mõlemad vanemad saaks kergelt tööle naasta.
- Pakkude peredele tuge abistamiseks töötavaid ja laste eest hoolitsevaid naisi, et lapsi ei peaks andma teiste hoolde.
- Julgustada vabatahtlikku tööd teha soovijad, selle asemel et luua lisatakistusi kontrolli, blankettide ja volituste näol.
- Põhistada tööhõivekriteeriume mitte ainult ametialasele kogemusele, vaid ka vabatahtliku töö kogemusele.

Õigus väarikusele

Lähtepunktiks peab olema austus inimese vastu: inimesi peaks tunnustama selle eest, kes ja mis nad on.

Ettepanekud:

- Pidada väarikaks igat tüüpi tööd.
- Toetada puudega inimesi ja puuetega laste vanemaid, sest nende eest hoolitsemist peaks pidama „tööks“.
- Piiramatu ligipääs põhiõigustele: majutusele, tööhõivele, kultuurile, sissetulekule ja tervishoiule.

Kriis

„Vaesust kogevad inimesed tajuvad kriisi mõju tugevamalt kui pangad“. Ehkki Euroopas on nüüd vaesuse vähendamise sihtmärk, suureneb vaesus tänu kriisile.

Ettepanekud

- Kriisi sotsiaalsete tähendustega tegelemine peaks olema päevakorra tipus
- Rohkem tuleks jälgida sotsiaalset reformi – sotsiaalsüsteemi ümberkorraldust, vara ümberjaotust, erinevate gruppide erinevat maksustamist, ärisektoreid.
- Võlgnevust tuleb tunnistada varjatud vaesuse põhjustajana.
- Inimene tuleb seada taastumise keskele. Ühendatud Euroopa Liit saab muuta Euroopat sotsiaalsemaks.
- Finantstehinguid tuleb maksustada.
- Pankade kasum tuleb jaotada ümber, et saada võrdõiguslikum ühiskond.
- Ümberkolimine tuleb lõpetada.
- Tuleb peatada konkurents (see ei tööta) ja avastada solidaarsus
- Rohkem koostööd üleilmsel tööturul...

Osalus

Kohtumise delegaadid ja külalised olid üksmeelel: vaesust kogevate inimeste häält peab olema kuulda.

Ettepanekud

- Tagada, et iga-aastased Euroopa vaesust kogevate inimeste kohtumised lõimitakse täies mahus vaesusvastasesse platvormi
- Luua reeglid osaluseks kõigil tasanditel
- Osalus ei peaks tähendama vaid kaasatust, vaid ka tulemuste saavutamist

Tagasiside töötubades osalenud külalistelt

“Probleem on rakendamises...”

Kohtumisel ei pruukinud olla kõige rohkem külalisi, kuid see-eest oli nende nimekiri kõige kirevam: Euroopa Parlamendi liikmed, SPC, EMCO, Euroopa Komisjon, haldurid – kohtumine on väga tähtis ka siis, kui sellel pole struktuurilist positsiooni.

Üheks üldiseks sõnumiks oli see, et „paljud delegaadid tegelikult räägivad seda, mida on Euroopa Liidu tasandil ametlikult kokku lepitud, eriti just aktiivsest kaasatusest ja selle kolmest piisava sissetuleku sambast: ressurssidest, ligipääsust tööturule, sotsiaalmajandusest ja osalusest ühiskonnas aktiivse kodanikuna ning ligipääsust teenustele: lastehoiule, tervishoiule, majutusele ja osalusele... probleem on rakendamises: me peame seda ka ellu viima!“ See meenutab ka 9. vaesust kogevate inimeste kohtumisel öeldut: „paberit ei saa süüa“.

Teiseks tähelepanekuks on see, et vaesuse vastu võitlemisel on parimaks lahenduseks töökoht, kuid mitmed külalised lisasid: jah, aga mitte alati – tähtsad on ka töökohtade kvaliteet, mõistlikud palgad ja töökohtade

stabiilsus ning elu ja töö tasakaal, seetõttu on vaja meedet, mis toetaks peresid näiteks lasteaedade näol, kuid lisaks on vaja võidelda laste vaesusega: tuleb vaadata laste õigusi.

Erilist tähelepanu pöörati puuetega inimeste, migrantide ja mustlaste (romade) diskrimineerimise ning tõrjumise probleemile. Väga tähtsaks sõnumiks oli ka vajadus suurema solidaarsuse ning jõukuse ja sissetuleku õiglasema jaotuse järele Euroopas. Viimaseks, kuid mitte vähemtähtsaks märkuseks on see, et erakordselt vajalik on lasta kõnelda vaesust kogevatel inimestel, neid hoolikalt kuulata ja nende arvamust arvestada.

Soovitusi külalistelt

Nagu arvata oli, nõustuti suurel määral selles, et aktiivse kaasatuse soovituste tegelik rakendamine on vajalik. Mitmed külalised pakkusid, et tuleks töötada välja raamdirektiiv, mis kohustaks igat riiki tagama piisavaid ressursse (kasutama eelarvestandardeid), ligipääsu tööturule, ligipääsu teenustele (lasteaed igale lapsele), jätkuvat elu-töö tasakaalustamist ning erilist tähelepanu konkreetsete gruppide (puuetega inimeste, madala sissetulekuga inimeste, migrantide) aktiivsele osalusele näiteks läbi eriliste töötubade, sotsiaalmajandusele jne.

Euroopa 2020 sihtmärkide – ja eriti vaesuse sihtmärgi – rakendamise puhul olid konkreetsete soovituste seas riiklike sihtmärkide hoolikas jälgimine ja hindamine rahvuslikes reformiprogrammides, Lissaboni leppe 9. punkti (sotsiaalse mõju hindamise) tegelik rakendamine ning heade tavade uurimine ja levitamine.

Need soovitused on suunatud Euroopa Parlamendile, Euroopa Komisjonile, sotsiaalkaitse komisjonile, EMCO-le, Euroopa Nõukogule ja sotsiaalpartneritele. Igaüks peab täitma ise oma vastutust. Ja lõpuks nõustuvad kõik, et 10. kohtumise järeldusi tuleks levitada laialatuslikult kõigis Euroopa institutsioonides, alustades Euroopa Komisjonist ja Euroopa Nõukogust. „*Sellel kohtumisel peaks olema struktuuriline koht Euroopa vaesusevastase võitluse platvormis*“.

Külaliste kohustused

Iga külaline kohustus võtma endaga kaasa selle kohtumise kogemust ja ka järeldusi oma tavapärasele töökohale, et aidata täita nõudeid ning rakendada soovitusi. Sotsiaalpartnerid kohustasid järgima ja abistama oma liikmeid Euroopa sotsiaalpartnerite raamlepingu rakendamisel kaasaval tööturul. Üldise tunde annab hästi edasi järgmine tsitaat: „*kui üldse, siis see töötuba on taaskinnistanud mu pühendumist võitlusele vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu*“.

Tänu

Koordinaator : Micheline GERONDAL

Lõplik aruanne: Pauline GEOGHEGAN

Esikaas: Loominguline ettekanne Suurbritannia delegatsioonilt; loonud ja teostanud Migration Voice ja ATD Fourth World

Käesolevat sündmust toetas Euroopa Komisjon (PROGRESS PROGRAMME) ja Euroopa Liidu Ungari presidentuur. Kokkuvõttes aruandes väljendatud vaated ei kajasta tingimata Euroopa Komisjoni ega Ungari presidentuuri seisukohti.